

اصول و مبانی جنگ نرم

مؤلفان:

دکتر محسن مرادیان

دکتر عبدالله هندیانی

(اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین)

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۷

انتشارات دانشگاه
علوم انتظامی امین

اصول و مبانی جنگ نرم

مؤلفان: محسن مرادیان، عبدالله هندیان

ناظر علمی: دکتر تقی بختیاری

آماد: ساری: کتاب: فرهنگ شناسی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰: نسخه

قیمت: ۲۷۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صفحه‌آرایی: راه فردا

نشانی: تهران، ابتدای بزرگراه شهید خرازی، خیابان شهید جدی اردبیلی، دانشگاه علوم انتظامی امین،

تلفن: ۴۸۹۳۱۲۹۳

هرگونه بهره‌برداری از این اثر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) بدون اخذ مجوز از ناشر پیگرد قانونی دارد.

سرشناسه	مرادیان، محسن،
عنوان و نام پدیدآور	اصول و مبانی جنگ نرم / مؤلفان: محسن مرادیان، عبدالله هندیان.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	۲۰۶ص: مصور
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۲۶۳-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	جنگ نرم / Soft war
موضوع	دفاع غیر نظامی / Civil defense
شناسه افزوده	هندیانی، عبدالله،
شناسه افزوده	دانشگاه علوم انتظامی امین / Amin Police University
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ الف ۶ / UB۲۷۵
رده بندی دیویی	۳۴۳۴/۳۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۵۶۳۹۱

پیشگفتار	۱۵
کلیات	۱۷
فصل اول: ماهیت جنگ‌ها	۱۹
قدمت جنگ	۱۹
اندیشه حاکم بر جنگ‌ها	۲۰
امواج نگاه جنگ	۲۰
جنگ‌های موج اول (دوره کشاورزی تا انقلاب صنعتی در اروپا)	۲۱
جنگ‌های موج دوم (دوره صنعتی، سال ۱۶۹۰ میلادی)	۲۱
جنگ‌های موج سوم (دوره دانش، امروز)	۲۱
نسل‌های تکامل جنگ	۲۲
جنگ‌های نسل اول (با محوریت فناوری قدیم)	۲۲
جنگ‌های نسل دوم (با محوریت فناوری جدید)	۲۲
جنگ‌های نسل سوم (با محوریت انرژی نو)	۲۳
جنگ‌های نسل چهارم (با محوریت فرهنگ و فوری)	۲۴
مشخصه جنگ‌های نسل چهارم	۲۴
انواع جنگ	۲۵
جنگ سخت	۲۶
جنگ سرد	۲۶
جنگ نرم	۲۷
تفاوت بین جنگ نرم و جنگ سرد	۲۷
تفاوت بین جنگ نرم و جنگ سخت	۲۸
پرسش‌های فصل	۲۹
فصل دوم: راهبردهای نوین جنگ	۳۱
تعریف راهبرد	۳۱
راهبردهای نوین جنگ	۳۲
جنگ اطلاعاتی	۳۳

۳۳	جنگ روانی
۳۴	جنگ تأثیر محور
۳۵	جنگ سایبر
۳۶	جنگ شبکه‌ای
۳۷	جنگ موازی
۳۷	جنگ غیر کشنده
۳۷	جنگ اطلاعاتی راهبردی
۳۸	جنگ دانش، بنیان (دانشی)
۳۹	پرسش‌های اصل
۴۱	فصل سوم: مفهوم اساسی جنگ نرم
۴۱	تاریخچه جنگ نرم
۴۴	تعریف جنگ نرم
۴۸	اهمیت جنگ نرم
۵۰	اهداف جنگ نرم
۵۲	اهداف فرهنگی جنگ نرم
۵۲	ایجاد تغییر در باورها
۵۲	ایجاد تغییر در افکار و اندیشه‌ها
۵۲	ایجاد تغییر در رفتار
۵۳	ایجاد تغییر در ساختار سیاسی
۵۴	ویژگی‌های جنگ نرم
۵۹	فصل چهارم: مفاهیم مرتبط با جنگ نرم
۵۹	مفهوم‌شناسی قدرت
۶۴	حوزه‌های مختلف قدرت
۶۴	قدرت انسان بر انسان
۶۴	قدرت انسان بر گروه و جامعه
۶۵	قدرت یک کشور بر کشور دیگر
۶۵	شیوه‌ها و انگیزه‌های قدرت و اطاعت
۶۵	الف) تشویق (قدرت تشویقی)
۶۵	ب) تنبیه (قدرت تنبیهی)
۶۶	ج) اقناع (قدرت اقناعی)

۶۶	منابع قدرت
۶۶	الف) منابع طبیعی (محسوس).....
۶۶	ب) منابع انسانی
۶۸	ج) منابع ماورای طبیعی (الهی - نامحسوس).....
۷۲	منابع فرهنگی قدرت (عوامل غیرمادی قدرت ملی)
۷۲	مفهوم قدرت نرم
۷۴	قدرت نرم از دیدگاه جوزف نای
۷۶	اهمیت قدرت نرم
۷۷	ویژگی‌های قدرت نرم
۷۸	اثر متقابل قدرت نرم و قدرت سخت
۷۹	نحوه خرابی قدرت نرم
۸۱	مفهوم قدرت هوشمند و قدرت همگرا به جای قدرت نرم
۸۱	شاخص‌های قدرت نرم
۸۱	باورها و ارزش‌ها
۸۲	اعتماد
۸۲	اعتبار
۸۲	ابزارهای قدرت نرم
۸۳	تغییر منابع قدرت از سخت به نرم
۸۴	تفاوت قدرت نرم و سخت از دیدگاه جوزف نای
۸۵	منابع قدرت نرم
۸۷	سطوح قدرت نرم
۸۸	عناصر مقوم قدرت نرم
۸۸	تهدیدهای نرم
۸۹	سلبی یا ایجابی بودن امنیت
۹۰	گفتمان ایجابی امنیت و جایگاه تهدید در آن
۹۲	وجوه سخت و نرم امنیت
۹۳	فضای امروزی امنیت
۹۵	موازنه نرم
۹۵	براندازی
۹۵	جنگ نرم رسانه‌ای
۹۶	پرسش‌های فصل

فصل پنجم: انواع جنگ نرم ۹۹

جنگ فرهنگی ۹۹

جنگ رایانه‌ای ۱۰۰

جنگ اجتماعی ۱۰۱

تعارض اعتقادی ۱۰۲

منارعه علمی ۱۰۳

پرسش‌های فصل ۱۰۴

فصل ششم: جنگ نرم و تصویر ذهنی ۱۰۵

تصویر ذهنی چیست؟ ۱۰۵

کاربرد تصویر ذهنی در سیاست ۱۰۷

تصویرسازی ۱۰۹

نقش رسانه‌ها در تصویرسازی ۱۱۰

رسانه‌ها، امنیت و تصویر ذهنی ۱۱۱

تصویر ذهنی و امنیت ملی ۱۱۱

استفاده از تصویر ذهنی ۱۱۲

پرسش‌های فصل ۱۱۴

فصل هفتم: فرایند شکل‌گیری جنگ نرم ۱۱۵

عناصر و ابزارهای مورد استفاده در جنگ نرم ۱۱۵

روش‌های جنگ نرم ۱۱۹

روش‌های گفتاری ۱۱۹

۱. عملیات روانی ۱۱۹

۲. عملیات ادراکی ۱۲۱

۳. دیپلماسی عمومی (مردم‌محور) ۱۲۲

۴. فریب راهبردی ۱۲۲

روش‌های رفتاری ۱۲۲

۱. اعتراض ۱۲۳

۲. همکاری نکردن با دولت (نافرمانی مدنی) ۱۲۳

۳. مداخله غیرخوشونت‌آمیز ۱۲۳

۴. جذب مخالفان حکومت ۱۲۳

۱۲۳		روش‌های شبکه‌ای
۱۲۳		۱. دیجیتال
۱۲۴		۲. الکترونیکی
۱۲۵		پرسش‌های فصل
۱۲۷		فصل هشتم: عناصر و ابزارهای جنگ نرم
۱۲۷		رسانه‌های نقش‌آفرین در جنگ نرم
۱۲۹		روزنامه‌ها
۱۳۰		شبکه‌های رادیویی
۱۳۰		شبکه‌های تلویزیونی
۱۳۱		اینترنت
۱۳۱		ادبیات مک‌رب: داستان کوتاه و رمان
۱۳۲		فیلم و سینما
۱۳۳		پویانمایی (کاربن و انیمیشن)
۱۳۳		بازی‌های رایانه‌ای
۱۳۴		نمادها و مدها
۱۳۵		تخریب هدفمند فرهنگ و هویت جامعه
۱۳۵		تغییر در سبک زندگی
۱۳۶		الگوسازی‌های فرهنگی و اجتماعی
۱۳۶		خبرگزاری‌ها و آژانس‌های خبری
۱۳۷		سایت‌های خبری و خبرگزاری‌های اینترنتی
۱۳۷		رسانه‌های اجتماعی
۱۳۷		موسیقی
۱۳۷		پرسش‌های فصل
۱۳۹		فصل نهم: راه‌کنش‌های (تاکتیک‌های) جنگ نرم
۱۳۹		راه‌کنش‌های (تاکتیک‌های) جنگ نرم
۱۴۲		پرسش‌های فصل
۱۴۳		فصل دهم: روش‌های (تکنیک‌های) جنگ نرم
۱۴۳		روش‌های (تکنیک) شایعه
۱۴۴		روش مرغ

۱۴۵	روش قورباغه.....
۱۴۵	روش ابهام.....
۱۴۵	روش دروغ بزرگ.....
۱۴۶	روش تحریف.....
۱۴۶	روش القا یا تلقین.....
۱۴۷	روش دیپلماسی عمومی.....
۱۴۷	روش همکاری نکردن.....
۱۴۹	پرسش‌ها، فصل.....
۱۵۱	فصل یازده، راه‌کنش‌های (تاکتیک‌های) مقابله با جنگ نرم.....
۱۵۱	هویت و نقش رسانه‌ها در تربیت‌سازی.....
۱۵۲	هویت.....
۱۵۲	مؤلفه‌های هویت.....
۱۵۵	نقش رسانه‌ها در جنگ نرم.....
۱۵۶	اصول و روش‌های مقابله با جنگ نرم.....
۱۵۷	کارکرد رسانه در مقابله با جنگ نرم و بهاجم فرهنگی دشمن.....
۱۵۸	ایجاد روح هم‌بستگی و وفاق اجتماعی.....
۱۵۸	مشروعیت‌بخشی به نظام سیاسی.....
۱۵۸	پرکردن شکاف‌های اجتماعی.....
۱۵۹	اقتناع و متقاعدسازی.....
۱۵۹	تعیین مرزهای دوستی و دشمنی.....
۱۵۹	دیپلماسی رسانه‌ای و عمق‌بخشی راهبردی.....
۱۶۰	آموزش و اطلاع‌رسانی.....
۱۶۲	الگوهای رسانه‌ای در مقابله جنگ نرم دشمن.....
۱۶۲	طراحی الگوی بومی پیشرفت.....
۱۶۲	هدفمند کردن فعالیت‌های فرهنگی.....
۱۶۳	افزایش آگاهی مردم و نخبگان.....
۱۶۳	تلاش برای افزایش سواد رسانه‌ای مردم.....
۱۶۴	تلاش برای افزایش اعتماد مردم به رسانه‌های داخلی.....
۱۶۴	راهکارهای رسانه ملی در مقابله با جنگ نرم فرهنگی.....

۱۶۵	پرسش‌های فصل
۱۶۷	فصل دوازدهم: دیدگاه‌های مقام معظم رهبری دربارهٔ جنگ نرم
۱۶۷	مقابله با جنگ نرم
۱۶۸	۱. تشکیل اتاق فکر
۱۶۸	۲. پرهیز از بسته‌شدن فضا
۱۶۸	۳. کلان‌نگری در طراحی راهکارها
۱۶۸	۴. ضرورت مخاطب‌شناسی
۱۶۹	آسیب‌های مقابله با جنگ نرم
۱۶۹	۱. احساسی عمل کردن
۱۶۹	۲. برخورد سخت به جای برخورد نرم
۱۶۹	۳. تندروی و تشدید فضای هیجانی و جنجالی
۱۶۹	۴. ناامیدی و نگاه بدبینانه
۱۷۷	پرسش‌های فصل
۱۷۹	فصل سیزدهم: مطالعه‌های وردی
۱۷۹	تعریف انقلاب رنگی
۱۸۰	پیشینهٔ انقلاب‌های رنگی
۱۸۰	انقلاب گل رز در گرجستان
۱۸۱	انقلاب نارنجی اوکراین
۱۸۲	انقلاب گل لاله قرقیزستان
۱۸۲	وجوه مشترک انقلاب‌های رنگین
۱۸۳	شیوه‌ها و ابزارهای انقلاب رنگی
۱۸۴	الف) عملیات روانی
۱۸۴	ب) رسانه‌ها
۱۸۴	ج) نافرمانی مدنی
۱۸۵	د) ایجاد ناامنی و ناآرامی
۱۸۵	ویژگی‌ها و مشخصه‌های انقلاب‌های رنگی
۱۸۶	اهداف انقلاب‌های رنگی
۱۸۶	پرسش‌های فصل

فصل چهاردهم: جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران	۱۸۷
اتهام جنگ طلبی جمهوری اسلامی ایران	۱۸۸
تشکیک در رضایت حامیان اصلی انقلاب از جمهوری اسلامی	۱۸۸
ترسیم چهره مثبت از عراق و صدام	۱۸۸
بزرگ جلوه دادن قدرت مخالفان جمهوری اسلامی ایران	۱۸۸
بی توجه نشان دادن جمهوری اسلامی به قوانین بین المللی	۱۸۹
شایعه اختلاف و تفرقه میان مسئولان نظام	۱۸۹
شایعه افکنی درباره بحران های سیاسی و اقتصادی	۱۸۹
طرح تخریب ارتباط جمهوری اسلامی با رژیم صهیونیستی	۱۹۰
بی اعتبار ساختن نظام جمهوری اسلامی ایران	۱۹۰
اتهام حمایت ایران از اقدام های تروریستی	۱۹۱
به کار گیری شیوه های غیر انسانی علیه ایران در فضای سایبر	۱۹۱
سایر اقدام های عملیات روانی	۱۹۱
پرسش های فصل	۱۹۵
فهرست منابع	۲۰۱

پیشگفتار

جنگ نرم اغلب واژه‌ای ناشناخته برای مردم است. آنها نمی‌دانند درگیر جنگی خطرناک‌تر از جنگ نظامی هستند.

در جنگ نرم، از ابزارهای رسانه‌ای، فرهنگی و علمی بهره برده می‌شود و پوشش آن برای طبقه‌های مختلف بیشتر و متفاوت‌تر است. از آنجایی که در جنگ نرم از ابزارهای گوناگون استفاده می‌شود، همان نسبت گروه‌های مختلف (مانند جوانان، سیاستمداران، نخبگان، احزاب و اشراف) مختلف مردم) هدف قرار می‌گیرند، اما در جنگ سخت - که در آن تنها ابزار نظامی کاربرد دارد - فقط گروه‌های نظامی (و در موارد معدودی غیرنظامیان) در طرف مقابل قرار می‌گیرند.

به این ترتیب، عرصه‌های «جنگ نرم» فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است. تهدید فرهنگی - که از آن با عنوان تهاجم فرهنگی یا تبدیل نرم یاد می‌شود - به دنبال ایجاد انواع بحران‌های فرهنگی - سیاسی در جامعه برای رسیدن به هدف‌ها و غرض‌های سیاسی است. هدف اصلی از این نوع تهدید، حذف باورمندی جامعه، سلب اراده و روحیه پایداری و در مجموع، استحاله فرهنگی و سیاسی است. در این نوع تهدید تلاش می‌شود ملت دارای آرمان را به ملت بی‌آرمان تبدیل کنند تا به دست خود الگوهایی رفتاری خویش را در عرصه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی به چالش کشانند. امروزه تهدید نرم اثرگذارترین، کارآمدترین، کم‌هزینه‌ترین و درعین حال، خطرناک‌ترین و پیچیده‌ترین نوع تهدید علیه امنیت ملی کشور است؛ زیرا می‌توان با کمترین هزینه و بدون لشکرکشی از بین بردن مقاومت فیزیکی مردم به هدف رسید؛ چراکه جنگ نرم با عواطف، احساسات، اندیشه، باورها، ارزش‌ها و آرمان‌های یک ملت و نظام سیاسی ارتباط دارد. ابعاد این جنگ گسترده‌تر و ویرانگرتر است؛ زیرا دین، فکر و آرمان ملت‌ها را آماج تهاجم خود قرار می‌دهد.

تهدید نرم به روحیه و روان ملت‌ها به‌منزله یکی از عوامل قدرت ملی خدشه وارد می‌کند، عزم و اراده ملت را از بین می‌برد و مقاومت و دفاع از آرمان و سیاست‌های نظام را

تضعیف می‌کند. فروپاشی روانی ملت می‌تواند مقدمه‌ای برای فروپاشی سیاسی-امنیتی و ساختاری آن باشد. براین اساس، یک کشور می‌تواند به مقاصد موردنظر خود در سیاست جهانی برسد؛ زیرا کشورهای دیگر ارزش‌های آن را می‌پذیرند، از آن پیروی می‌کنند و از پیشرفت و آزاداندیشی آن متأثر می‌شوند.

قدرت نرم توانایی کسب خواسته‌ها از طریق جذب کردن و نه از طریق اجبار یا پاداش است. این شیوه غیرمستقیم رسیدن به نتایج مطلوب چهره دوم قدرت محسوب می‌شود؛ به بیان دیگر، قدرت نرم برنامه‌هایی با هدف اطلاع‌رسانی یا نفوذ در افکار عمومی دیگر کشورهاست. ابزارهای عمده در این باره عبارت‌اند از رسانه‌های مکتوب، فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی، مبادله‌های فرهنگی و بازی‌های رایانه‌ای.